

EU-forordning til fælles arveregler

af Max Ulrich Klinker, Advokat og Avocat

EU vil gøre arveforhold over grænserne enklere. Kan man fremover hensesidde i dansk uskiftet bo i Frankrig, kan man anvende danske arveregler i Frankrig og kan man nøjes med at betale lavere danske arveafgifter efter et dødsbo i Frankrig?

Tilbage i 2012 vedtog EU-forordning nr. 650/2012 (også kaldet arvevalgsforordningen) vedrørende arveforhold i EU-landene, og som skal have retsvirkning fra den 17. august 2015. En forordning består af dels betragtninger (lovbemærkninger) og dels af selve loven (paragrafferne).

Som nok bekendt er en EU-forordning almenyldig og bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i enhver medlemsstat, jvnt. § 288 i EU Traktatens Funktionsområde. Det indebærer, at såfremt en medlemsstat ikke har implementeret EU-forordningen i sit eget lands arvelov, kan man som EU-borger støtte ret på selve forordningen. Man skal ikke vente på, at Folketinget eller Den franske Nationalforsamling og Senat vedtager de nye EU-arveregler, og man skal heller ikke tolerere såfremt, det enkelte medlemsland i EU overser punkter eller bevidst som ubevidst, fordrejer forordningens indhold.

Formål med arvevalgsforordningen

Med forordningen bestræber EU sig på, öat bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personerö (1. betragtn.) og tilsigter konkret, at öborgerne bör inden for det europæiske retlige område være i stand til på forhånd at tilrettelægge arven efter sigö (7. betragtn.) Forordningen skal finde anvendelse på arv efter personer, som afgår ved døden på eller efter den 17. august 2015ö (§ 83).

Fra flere sider er forordningen blevet udlagt med næsten profetisk længsel som en afklaring en gang på alle af de komplekse arveforhold, som danskere bosat i udlandet eller med udenlandsk feriebolig er overladt til. Man kan derfor efterlades med et indtryk af, at paradisiske tilstande i arvemæssig sammenhæng begynder fra august 2015.

Arvevalgsforordningen er en forbedring for EU-borgere i forhold til nugældende regler. Men den har sine begrænsninger og man skal vare sig for at lægge for mange forventninger i de kommende EU-regler.

Hvordan er de hidtidige internationale arveregler mellem Danmark og Frankrig?

Det har altid været det land man har sin bopæl i, der har såvel stedlig som saglig skiftekompetence. Det indebærer, at er man fast bosiddende i Frankrig, skal et dødsbo skiftes efter fransk ret og der skal svares franske arveafgifter. Det gælder for fast ejendom og for løsøre, herunder trusts (dk. fonde). Har man bankkonti og bil i Danmark eller i andre lande, skal disse aktiver inddrages i et fransk skifte.

Til gengæld kan Frankrig afstå fra at skifte fast ejendom i udlandet, og gennem en snørklet vej, der bl. a. indeholder krav om det danske Justitsministeriums accept i hvert tilfælde, kan der opnås tilladelse til at skifte et dansk sommerhus i Danmark og efter danske arveregler. Som nok bekendt er det ikke muligt at etablere uskiftet bo i Frankrig. Begrebet uskiftet bo - der er udbredt i de nordiske lande, har til hensigt at nøjes med at notere sig formueforhold på afdödes dödsdato og først når den længstlevende også er död, skiftes efter begge ægtefæller på en gang. Med ganske få undtagelser kan ægtefællernes børn ikke opponere mod et dansk uskiftet bo, men må afvente med at modtage arv indtil længstlevende er væk. Således de nugældende arveregler i overblik, når man er fast bosat i Frankrig.

Er man derimod fast bosat i Danmark og har en feriebolig i Frankrig, skal et dødsbo skiftes i Danmark. Dog med undtagelse af fast ejendom i Frankrig. Det medfører, at der skal åbnes et såkaldt partielt fransk skifte for den franske ejendom, som håndteres efter fransk ret og franske arveafgifter. For en helheds skyld skal det nævnes, at såfremt man ejer sin ejendom i Frankrig gennem et fransk selskab af typen SCI (dk. ejendomsinteressantselskab) vil det være Danmark, der skal stå for et dødsboskifte. For afdøde ejede ikke fast ejendom i Frankrig, men derimod anpart i et selskab, der ejer fast ejendom.

Arveret med EU-forordning 650/2012 fra 17. august 2015

Hvad kommer til at gælde fremover?

Forordningen fastlægger, at udgangspunktet fortsat er, at det land afdøde er bosat i, har skiftekompetence (§ 4 og § 21), i det i den 23. betragtning uddyber, at ødet generelle tilknytningskriterium for fastlæggelsen af såvel kompetence som lovvalg bør være afdødes sædvanlige opholdssted på dødstidspunktet. Undtagelsesvis kan et skifte gennemføres i det land, som afdøde var statsborger i eller havde østabil tilknytning til (24. betragtn. og § 10). Har man intet foretaget sig (fx ikke oprettet et testamente), vil ovenstående regler finde anvendelse, og det er ingen ændring i forhold til de hidtidige skifteregler i Frankrig og i Danmark.

Nyskabelsen i EU er mulighed for en såkaldt værningsaftale, hvilket indebærer, at man kan vælge et andet EU-lands retsregler til (§ 5 og § 22). Lovvalget bør være udtrykkeligt indeholdt i en erklæring i form af en dødsbodisposition eller fremgå af en sådan dispositions bestemmelser (39. betragtn.). Med andre ord: man skal oprette et testamente eller lignende for overhovedet at kunne anvende arvevalgsforordningen.

På den anden side, er det ikke meningen, at man skal kunne shoppe frit i de forskellige EU-landes arveregler. I 38. betragtn. anføres det, at øvalg bør begrænses til loven i et land, hvor de er statsborger, for at sikre en tilknytning mellem afdøde og den valgte lov og for at undgå, at der vælges en lov med henblik på at lægge hindringer i vejen for berettigede forventninger hos personer, der er berettiget til tvangsarv. Er man som dansk bosat i Frankrig og ønsker at løbe staver i livet på sine arvinger, kan man ikke blot vælge bulgarsk eller finsk arveret, hvis man i øvrigt ikke har noget med disse lande at gøre.

Ordre public er et bredt begreb, som i det væsentlige indebærer, at øder tages hensyn til medlemsstaternes retssystemer, herunder grundlæggende retsprincipper (dvs. ordre public) og nationale traditioner på dette område (6. betragtn. og § 35). Et medlemsland skal ikke acceptere et andet lands retsregler, hvis de opfattes som krænkende eller urimelige.

Man skal notere sig, at EU-forordningen eksplicit bestemmer, at ægteskabsret (i denne artikels sammenhæng navnlig ægtepagter), jvnf. 12. betragtn. og § 1 stk. 2d), ikke omfattes, ligesom det samme gælder for forhold om dødsformodning, mundtlige testamenter og gaver. Det samme er tilfældet for trusts (dk. fonde) - selvom sådanne svæver lidt i det uvisse, i det det ø ikke bør opfattes som en generel udelukkelse af truster (13. betragtn.). Pensions- og forsikringsforhold er heller ikke omfattet, i det forordningen ikke finder anvendelse på ørettigheder og goder, der opstår eller overdrages på anden måde end arv, fx i form af gaver, sameje mellem personer med begunstiggelse af længstlevende, pensionsordninger, forsikringspolicer og lignende ordninger (§ 1 stk. 2g).

I Danmark er det almindeligt at udfærdige et såkaldt gensidigt testamente, dvs. at begge ægtefæller eller to samlevende samtidig bestemmer indholdet. I Frankrig oprettes et testamente for hver person, i det man ikke kan aftale betingelser ind i døden - som det franske røsonnement synes at være. Forordningen er opmærksom på forskellige retstraditioner, og bestemmer, at ødenne forordning (bør) fastsætte, hvilken lov der skal finde anvendelse på antageligheden af sådanne aftaler om arv, deres materielle gyldighed og deres bindende virkninger mellem parterne, herunder betingelser for deres opløsning (49. betragtn.), hvilket knæsættes i § 25.

De fleste franske testamenter og fordelsægtepagter for danskere i Frankrig oprettes med henvisning til Haag-Konventionen af 5. oktober 1961, som har til formål løse lovkonflikter vedrørende form i internationale testamenter. I 73. betragtn. understreges det, at ødenne forordning ikke bør berøre anvendelsen af internationale konventioner, og

derfor bestemmer § 75, at arvevalgsforordningen ikke rækker ved gyldigheden af dokumenter, der oprettes og er oprettet i henhold til Haag-konventionen.

Foruden ovenstående tager EU-forordningen stilling en række områder som eksekutorboer, formelle og materielle gyldighedsregler, tilpasning af tinglige rettigheder, kompetencer og retsprocedure.

Arveafgifter skal fortsat betales til Frankrig

Det er vigtigt at notere sig, at skat og afgifter fortsat er et nationalt anliggende - i øvrigt helt i overensstemmelse med de generelle EU-regler. Registreringsafgifter ved dødsboskifte (fx tinglysning af skifteskøde) og arveafgifter skal fortsat svares i det land, afdøde har haft fast bopæl i (§ 1 stk. 1 og 10. betragtn.), og en feriebolig i Frankrig er fortsat undergivet franske arveafgifter. Det afstedkommer, at uanset om et andet EU-lands arveregler vælges til brug for et dødsboskifte, skal der betales arveafgifter efter reglerne i det land man bor i. Er man fast bosiddende i Frankrig kan man ikke med arvevalgsforordningen undgå at betale høje franske arveafgifter.

Et tænkt eksempel - ægteparret Jensen

Hr. og fru Jensen har fast bopæl i Frankrig, hvor de sammen ejer et landsted. Hr. Jensen har formue, bl. a. store danske pensionsordninger, og hvor fru Jensen er indsat som begunstiget for det tilfælde, at han dør før hende. I Danmark har ægteparret et sommerhus udenfor Esbjerg, hvor de tidligere boede. Ægteparrets tre børn, Sonny, Fredo og Connie er voksne og bor alle i nærheden af Esbjerg. Den ældste af familiens tre børn, Sonny har været uheldig med sine forretninger og befinder sig i bundløs gæld. Hr. og fru Jensen har derfor bestemt i deres danske testamente, at Sonny's børn (dvs. hr og fru Jensens børnebørn) skal arve i stedet for ham. Selvom Sonny er ilter anlagt, er han indforstået og har meddelt dansk arveafkald. Et andet barn Fredo har forvoldt familien så meget skuffelse, at hr. og fru Jensen har bestemt, at hans arv skal begrænses til tvangsarv og endda højst et beløb på 1 mio. Dkr. Ægteparret har valgt ikke at fortælle det til Fredo. Det tredje barn, datteren Connie giver ikke anledning til bekymring, så hun stilles pænt.

Hr. og fru Jensen har hørt om arvevalgsforordningen, og selvom de allerede har oprettet testamente i Danmark, men ikke har oprettet et fransk testamente - fordi det var besværligt, når de ikke taler fransk, beslutter de sig for at skrive et tillægstestamente - det som med et avanceret ord hedder kodicil, og hvori de bestemmer sig for, at dansk arveret skal finde anvendelse på deres dødsbo i Frankrig.

Nogen tid efter tillægstestamentet er oprettet, dør hr. Jensen og et dødsbo skal åbnes. I eksemplet ser vi bort fra, at et dødsbo (med visse undtagelser) i Frankrig skal være på plads senest seks måneder efter dødsfald. Vi også bort fra uskiftet bo, i det nedenstående vil være så godt som ligeså problematisk, når begge ægtefæller er døde.

Som det første må det undersøges om Frankrig har implementeret EU-forordningen i sin Code Civil (den generelle franske lovbog). Er det ikke tilfældet må fru Jensen tage EU-forordningen med sig til et fransk notarkontor. Lige dette punkt volder dette ikke problemer, for alle dokumenter i EU er oversat til alle landenes sprog. Sammen med notaren skal et arbejdsgangen for dødsboskifte efter hr. Jensen tilrettelægges. Fru Jensen forlanger, at familiens advokat i Danmark gennem mange år, skal forestå dødsboskiftet. Beklageligvis er han ikke fransktalende og notaren er ikke engelsktalende. Med tiden bliver advokat og notar enige om, hvem der skal udfærdige opgørelse til fordeling af arv. Skifteopgørelsen oversættes hos en autoriseret fransk oversætter for boets regning.

Den franske notar, som uanset EU-forordningens øvrige regler, er fortsat den instans, der skal indberette for myndigheder, jvnf. 18. betragtn. ödet bør være loven i den medlemsstat, hvor registreret føres ó for fast ejendom loven på det sted, hvor denne befinder sig, som afgør hvilke retlige betingelser og hvorledes registreringen skal foretages, samt hvilke instanser, fx tinglysningskontorer eller notarer, der har ansvaret for at kontrollere, at alle krav er opfyldt, og at den fremlagte eller fastlagte dokumentation er tilstrækkelig eller indeholder de nødvendige oplysningerö.

For at kunne verificere indholdet er den franske notar nødt til at gøre sig bekendt med dansk arveret. Det kan måske klares med en række kursus og en fransk oversættelse af dansk arvelovgivning. For forordningen tager ikke stilling til om notaren skal være eksamineret i dansk ret.

Notaren studser over, at den del af arven, der skulle have tilfaldet Sonny uden videre skal overgå til børnebørnene. For udgangspunktet i ret fransk er, at et arveafkald ikke kan finde sted. Der eksisterer dog en undtagelse, som indeholder en kompliceret procedure, hvorefter et arveafkald i Frankrig skal undergå en dobbelt ekspedition med to af hinanden uafhængige notarers medvirken og det skal kundgøres offentligt. Notaren meddeler fru Jensen, at han er usikker på, om den danske regel er i overensstemmelse med ordre public, dvs. fransk retstradition, hvor arv til slægt er så afgørende vigtig. For en ordens skyld vælger han derfor at foreligge spørgsmålet for en dommer, som i henhold til fransk ret er Den administrative Domstol (fr. Tribunal Administratif) i afdødes retskreds. En notar må ikke føre retssager, så han kobler en advokat på opgaven, der skal betales af dødsboet. Erfaringsmæssigt er sager ved administrative domstole i Frankrig mellem 1 til 2 år undervejs.

Når det kommer til Fredos arv, ved notaren fra fransk arveret, at tvangsarv er en funktion af antal børn. Jo flere børn hr. Jensen har, jo mindre friarv kan han bestemme over (Code Civil § 913). Fru Jensens danske advokat sender en redegørelse til notaren og oplyser, at dansk tvangsarv er en fast brøk uanset antal af børn, og at man i øvrigt i Danmark må begrænse arv til et kontant beløb på 1.0 mio. Dkr. (Arvelovens § 5). Notaren er usikker på, at så en radikal begrænsning er i overensstemmelse med fransk ret, og vælger derfor også bringe spørgsmålet ind for Den administrative Domstol. Det bliver den danske advokat rasende over, og forlanger at spørgsmålet skal prøves for EU-domstolen. Fru Jensen bliver nu nødt til at kontakte en fransk advokat, der forbereder et processkrift til Den administrative Domstol i Frankrig og påstår sagen henvist til EU-domstolen. Efter 1 år beslutter dommeren sig for at henvise sagen, fordi han vurderer, at EU-domstolen er saglig og stedlig kompetent til at vurdere spørgsmålet. Sagen skal derfor gå om. Den danske advokat skynder sig at anlægge sagen ved EU-domstolen, men der kø og lang ekspeditionstid, så der går yderligere 3 år før en afgørelse kan foreligge.

Til brug for sagen har den danske advokat udfærdiget et europæisk arvebevis, jvnf. § 62 og 8. betragtn. Han er dog lidt usikker på formuleringen, fordi EU har ikke præciseret, hvordan et sådan dokument skal udformes og hvornår, for anvendelse af beviset er ikke obligatorisk (§ 62 stk. 2).

I mellemtiden er Fredo blevet så vred over sin fars testamente, at han med alle midler vil forsøge at få del i pensionsordningen, og påstår, at hans far for mange år siden havde lovet ham det. Han skriver til den franske notar, som imidlertid meddeler, at netop det spørgsmål kan han ikke tage stilling til, fordi aftaler om pensionsordninger ligger uden for arvevalgsforordningen. Fredos danske advokat i Varde anlægger sag i Danmark, og fordi hr. og fru Jensen var bosat i Frankrig, mener han, at sagen skal føres ved Byretten i København (Retsplejelovens § 236). Fredos advokat nedlægger bl. a. påstand om, de udgifter Fredo påføres ved at skulle føre retssagovre i København (inklusive rejseudgifter) selvom hr. og fru Jensen boede Esbjerg, inden de flyttede ud af landet, skal betales af dødsboet. Fru Jensens advokat i Esbjerg påstår, at en sag skal føres i Frankrig. Efter sagen har verseret ved Københavns Byret gennem et års tid afsiges der dom, og hvori dommeren bestemmer, at sagen skal henvises til Frankrig, fordi hr. Jensen var fast bosiddende i Frankrig og dødsboet skiftes i Frankrig. Den danske dommer har derved ikke taget stilling til om der forelå en aftale om pensionsordningen med hr. Jensen og Fredo. Sagen skal derfor gå om i Frankrig. Fredo henvender sig til en fransk advokat, og fru Jensen beder sin franske advokat - der hjalp med sagen i Den administrative Domstol, om at forsvare sig. For at være dækket ind vælger Fredos dynamiske franske advokat at anlægge sag mod både fru Jensen, hans søskende og notaren - hvilket ikke er nogen ualmindelig fremgangsmåde i Frankrig. Igen er notaren nødt til at indhente advokatbistand på dødsboets regning. Derimod kan notaren ikke på vegne af dødsboet lægge betaling ud til advokat for fru Jensens og for Fredos søskende. De må betale af egen lomme.

Mens de mange retssager står på, kan arv efter hr. Jensen ikke udbetales. Ikke en gang delvist. Alle pengene står på det franske notarkontors konto, og der tilfalder ikke renter. Afhængig af, hvor mange år dødsboskiftet måtte være undervejs, kan det være betydelige renteindtægter, arvingerne går glip af. Værst er nok, at fru Jensen er nødt til at optage lån for at kunne afholde omkostninger til advokater i Frankrig og i Danmark samt til sine løbende udgifter. Hun overvejer at sælge sit franske landsted velvidende, at kun halvdelen af proventet tilkommer hende, mens den anden halvdel, som tilhørte hendes mand, skal indsættes på notarens konto. Hun vælger at sælge og køber en mindre lejlighed. Tinglysningsafgifter for lejlighedskøb på 7 % og salær til ejendomsrådgiver for salg af landstedet på 5 % betaler hun med et suk, for hun ville helst være blevet boende.

For nu at spole eksemplet frem i tid - måske 5 år efter hr. Jensen er død, så lad os antage, at gemytterne omsider er faldet plads enten ved dom eller forlig, og at alle involverede parter nu er klar til at acceptere en skifteopgørelse, som er baseret på dansk arveret. For det var det, som hr. Jensen ønskede sig. Fru Jensen modtager et udkast til skifteopgørelse på dansk og fransk fra notarkontoret, og hun begynder at regne på, hvor meget arv, hun skal have udbetalt. Hun er som nævnt ikke så god til fransk, så hun orienterer sig på danske SKATs hjemmesides oversigt over danske arveafgifter. Fru Jensen glæder sig over, at der ikke skal betales arveafgifter mellem ægtefæller i Danmark. Begejstret ringer hun til notaren, som henkastet fortæller, at der heller ikke er arveafgifter mellem ægtefæller i Frankrig. Alligevel er hendes overraskelse stor, da hun modtager notarkontorets franske parallelskifteopgørelse. Selvom den er på fransk, kan hun læse tallene. Jo, siger notaren, der skiftes skam efter dansk ret, men arveafgifter skal fortsat betales efter fransk lov som i et hvert andet fransk dødsbo. Skat og afgifter er ikke omfattet af EU-forordningen. Derfor er der udfærdiget to opgørelser: en til arvefordeling mellem fru Jensen og hendes tre børn og en til dødsboafgifter, hvilket i øvrigt har afstedkommet, at notarens salær er fordoblet. Af arvefordelingen kan arvingerne se, hvor stor arv de modtager brutto, og af opgørelsen med afgifter, kan de se, hvor mange penge, der er tilbage (netto).

Fru Jensen sunder sig og må modvilligt acceptere, at den arv som Sonny's børn og Connie skal have, er stærkt barberet efter de franske arveafgifter er betalt. Fredos arv er hun til gengæld ligeglad med.

Arvedokumenterne skal underskrives af alle arvinger før udbetaling kan finde sted, fortæller notaren. Imidlertid har Fredo tabt alle sine retssager, så han gider ikke rejse til Frankrig og vil heller ikke underskrive den fuldmagt, som sendes frem til ham. Først et års tid senere lykkes det Connie og Sonny sammen at overtale Fredo til at underskrive. Omsider kan den franske notar gøre klar til udbetaling, men vælger for en ordens skyld at se på Danmarks forhold til EU. Nogle af landene har jo undtagelser fra EU-lovgivningen, ved han, og her erfarer notaren, at Danmark slet ikke har tiltrådt EU's mellemretlige samarbejde fuldt ud, men kun er tilknyttet i nogen udstrækning gennem Maastricht og Edinborg-aftalerne. Det indebærer, at EU-forordning 650/2012 ikke kan finde anvendelse, vurderer notaren, og som meddeler arvingerne, at i mangel af anden viden må hele dødsboskiftet begynde forfra og behandles efter fransk ret. Notaren mener dog, at han klare dødsboskiftet på under et års tid, fordi han kender sagen så godt og nu kun skal anvende fransk ret. Hvis arvingerne er uenig med ham, kan de indbringe spørgsmålet for EU-domstolen får de at vide.

Nu kan fru Jensen ikke stå model til mere...

Konklusion

Som det turde fremgå er eksemplet med hr. og fru Jensen karikeret. Det har til hensigt at gøre opmærksom på problematiske situationer, der kan opstå i begyndelsen af EU's bestræbelser på at harmonisere arveregler.

Arvevalgsforordningen er en forbedring for EU-borgere i forhold til nugældende regler. På længere sigt bliver tale om smidighed og forhåbentlig også en enklere håndtering af dødsboer, der går over landegrænser i medlemslandene. Man må dog se i øjnene, at foreløbig er fælles betingelser for EU-arveregler kun i sin vorden. Der bør gennemføres implementering af forordningen i national ret, der skal måske udfærdiges præciserende bekendtgørelser og styrebrev, og der skal især etableres retspraksis (dvs. domme), som kan hjælpe med at definere arvereglernes udstrækning. Et retsbegreb som ordre public (dvs. national retstradition) er af så bred karakter, at man ikke umiddelbart kan indrette sig på en konkret definition. Fx er det langt fra sikkert, at dansk begrænsning af arv til 1.0 mio. Dkr. accepteres i Frankrig.

Tilbage til spørgsmålene i artiklens indledning: Kan man fremover hensidde i dansk uskiftet bo i Frankrig, kan man anvende danske arveregler i Frankrig og kan man nøjes med at betale lavere danske arveafgifter efter et dødsbo i Frankrig? Ja, man kan forvente at kunne etablere uskiftet bo i Frankrig, mens udstrækning af dansk arveret i Frankrig skal ses i lyset af hvor langt det retslige samarbejde mellem Danmark og EU står, og nej - der skal som hidtil betales franske arveafgifter. EU-forordning eller ej.

Det må derfor anbefales, at man fortsat opretter franske testamenter og i det hele taget indretter sig på arveretlige dispositioner, der tager højde for fransk arveret, hvadenten man er fast bosat i Frankrig eller har en fransk ferieejendom.

Artiklen kan frit anvendes med anførelse af kilde

10. marts 2015

Maxus Cabinet d'Avocats
Palais Maréchal Joffre
20, Rue du Congrès
06000 Nice
Frankrig

info@maxus-nice.fr

